

Jan Hulakovský

Narodil se v Německém Brodu (dnes Havlíčkově Brodu) 8. dubna 1804 v rodině obuvnického mistra. V roce 1814 mu zemřel otec a malý Jan a dva jeho další sourozenci onemocněli spálou. Jeden z jeho sourozenců tuto nemoc nepřežil. Jan sám se po dvou měsících uzdravil, ale ztratil sluch. Zpočátku nebyl úplně hluchý, jednalo se spíše o těžkou nedoslýchavost (takže slyšel, ale jen když se mu silně zakřičelo do ucha). S postupem času ohluchl úplně.

V letech 1814 až 1824 vystudoval s dobrým prospěchem na gymnáziu v Německém Brodě. 1825 až 1826 absolvoval filosofická studia na univerzitě v Praze.

Měl se stát duchovním, ale jako téměř neslyšící by nemohl konat povinnosti s tím spojené. Kvůli těmto odmítnutím požádal tedy o přijetí do několika klášterů, ale všude byl odmítnut. Rozhodl se proto dále studovat. Pokračoval studiem práv a hledal zároveň práci někde v kanceláři. Jako student si vydělával písařskými pracemi (díky jeho úhlednému písmu), a tím, že vedl účetnictví jistému zámečnickému mistrovi, za což byl odměněn obědem a večeří. Mimo toto přivydělávání se také zabýval přepisem historických textů (čímž získal velké znalosti a dovednosti z paleografie). Díky této činnosti se seznámil s Františkem Palackým a Václavem Hankou, jejichž prostřednictvím se později dostal do Muzea.

Roku 1826 nastoupil na práva. Jelikož pocházel z chudých poměrů a matka ho nemohla příliš finančně podporovat, musel se Hulakovský ucházet o různá zaměstnání. K jeho smůle byl však všude odmítnut. Následně ho pak v roce 1828 Palacký doporučil hraběti Františku ze Šternberka pro, kterého Hulakovský pracoval. V tomtéž roce ho Hanka doporučil Pražské univerzitě k opisování diplomů. Roku 1830 dokončil Hulakovský studia, kde se vedle práv učil i jazyky (francouzštinu a italštinu). I přes to, že byl kvalifikován např. pro soudnictví a politickou správu, nikde nenašel uplatnění.

Avšak 14. 11. 1830 byl jmenován koncipistou pro expedice při presidiu muzea a podle potřeby měl také opisovat listiny a staré rukopisy. V muzeu vykonával práce nad rámec svého postavení a nadprůměrně dobře. Sám si byl své kvalitní práce vědom. (Proto ho mrzela každá výtka k jeho práci a každá zamítnutá žádost o zvýšení platu, případně o finanční podporu).

Přijetí do guberniálního archivu a služba v něm:

V roce 1830 se seznámil s Kajetánem Nádherným, který byl ředitelem guberniálního archivu. Hulakovský měl sloužit v archivu deset let bezplatně, než by obdržel první plat, což byla v té době běžná praxe. A tak 14. 1. 1831 získává místo praktikanta v archivu gubernia. 15. 2. 1831 nastoupil v archivu službu, kde zatím bylo jeho hlavní prací přepisovat historické texty pro vědce. V letech 1830 až 1839 vedl doslova nuzný život, protože nedostával plat a žil jen z toho co si přivydělával jinou činností. 13. března 1840 se, po několika zamítnutích, stal akcesistou. A 30. května 1846 byl jmenován guberniálním kancelistou.

Působení v muzeu:

Pro Muzeum Hulakovský např. opisoval rukopisy, pracoval v muzejní knihovně, vypracoval osobní rejstřík k 13 svazkům erbových knih a památníků, díky znalosti starých písem pořizoval registry obtížně čitelných listin atp. Podařilo se mu také zachránit některé listiny a aktový materiál z pobělohorské doby, který do Muzea dostal z Guberniálního archivu, kde měly být určeny ke zničení

(nebo k rozprodání). (8. května 1834 vyhořel dům jeho matky) 21. května 1834 mu byla svěřena správa muzejního archivu, během působení pořádal sbírky listin. Během doby působení v muzeu vznášel řadu žádostí a připomínek na vylepšení práce muzea, bohužel žádné z jeho žádostí nebylo vyhověno. Krom toho také, i přes svou velkou snahu a píli, obdržel od Palackého výtka k jeho práci. To ho zklamalo a chtěl z Muzea odejít. To mu však bylo rozmluveno. Avšak ne natrvalo. Muzeum ho v tomto ohledu zklamalo, a když měl problémy i se svým sluchovým postižením 14. února 1844 zneuznaný Hulakovský odchází. Náplastí mu bylo to, že ho správní výbor jmenoval přispívajícím a sbírajícím členem muzea. Tuto funkci vykonával spoustu let. Sbíral hlavně peněžní příspěvky, ale i předměty do sbírek.

Byl velmi horlivým vlastencem a těžce nesl všeobecné utiskování češtiny němčinou.

V roce 1843 zemřela jeho matka, po které zdědil dům v Německém Brodu.

Navzdory svému zdravotnímu stavu byl Hulakovský fyzicky i společensky aktivní. Měl zájem o tělocvik a rád chodil plavat. V r. 1845 se také stal členem Měšťanské besedy, v které se soustřeďovalo národně uvědomělé měšťanstvo a inteligence). Aktivně také sledoval politické dění. Roku 1845 se stal politickým publicistou. Následně se v roce 1848 zapojil do březnových událostí (málem byl zvolen za člena deputace vyslané do Vídně, aby císaři předala petici pražských měšťanů. Stal se také členem české národní gardy Svornost. Tato organizace byla trnem v oku jak německému obyvatelstvu tak rakouským úřadům a byla označována za velmi radikální. Po svatodušních bouřích byl pak Hulakovský v souvislosti s členstvím ve Svornosti zatčen. Avšak po 2 dnech výslechu, kdy mu nebyla prokázána vina byl propuštěn. Kvůli tomuto incidentu byl však dán do disponibility a dále byl v očích gubernia a později místodržitelství vnímán velmi negativně. Hulakovský nesl velmi těžce politický útisk, který potom nastal. Bylo na něj podáno udání za údajné řeči, jež měl vést v Německém Brodě a za členství v hnutí Svornost. Na Hulakovského byl policejním ředitelstvím napsán posudek, který ho mylně označil za radikála, nepřítele vlády a všeho německého.

1. září 1849 byla vydána vyhláška zemského presidia o nové organizaci místodržitelství, kde nebyl zmíněn archiv. Z obav o budoucnost se Hulakovský ucházel o několik míst (archivář či kancelista u zemského soudu nebo archivář města Prahy). Na tyto místa se však nedostal.

12. prosince 1853 byl vydán dekret, jímž byl Hulakovský přeložen do výslužby se zpětnou platností od 30. září. Kvůli tomu musel vrátit plat za toto období, i když si ho za práci zasloužil. (Po několika odvoláních mu nakonec plat za toto období nechali) Proti tomuto dekretu se několikrát odvolával, odpovědí mu bylo, že byl odvolán z politických důvodů, ale o mylném posudku policejního ředitelství se nikdy nedozvěděl. Po několika dalších pokusech o odvolání dostal 3. května 1854 dekret o zamítnutí odvolání z místodržitelství, což pro něj znamenalo konec nadějí.

13. května 1854 se tak v padesáti letech vrací do Německého Brodu.

I přes dřívější kontakt s německobrodskými vlastenci se mu nedostalo vlídného přijetí a i přes snahu zůstával mimo společenské dění. I přes to, že do knihovny v Něm. Brodu, kterou pomáhal založit, posílal knihy a časopisy vydávané Českou maticí.

V Brodě žil z nájmu lepší části domu. Jinak pracoval pro místního advokáta, který mu platil jen velmi málo a 1. února 1856 byl po dohodě propuštěn. V roce 1858 začal pořádat městský archiv

v Německém Brodě. S touto prací začal 18. ledna 1858 a skončil 1. října 1859, potom pokračoval se soupisem. Od září 1859 až do roku 1861 tuto práci prováděl zcela zdarma.

10. května 1862 byl jmenován dopisujícím členem Archeologického sboru Muzea Království Českého

31. ledna 1865 prodělal mozkovou mrtvici, po níž následovalo ochrnutí pravé poloviny těla a ztráta řeči.

Zemřel 23. října 1877.

Literární činnost:

Slovník zkratk:

- vydán v Praze v roce 1852
- rozebral zkratky slov latinských, německých i českých
- 4 jazyčný
- „Abbreviatury“
- Vycházel také z jeho zkušeností při přepisování historických textů

Slovo včas:

- Vydáno anonymně, 1845
- byl to politický, buřičský spis
- o vlastenectví, češtině, o národu československém s ohledem na spolek německý
 - o češtinu chápal jako téměř posvátnou, jako prostředek pro další povznesení a zrovnoprávnění českého národa
- Hulakovský v něm obhajoval češtinu, chtěl ním povzbudit a získat nové vlastence a varovat před vším německým x myšlenka austroslavismu a dosažení cílů dohodou
- V té době tento spis byl svým obsahem tak nebezpečný, že ho vydal roku 1845 v Lipsku Jan Petr Jordán v expedici Slovanských letopisů, dnes je velmi vzácný, protože po přečtení ho čtenatel obvykle hned zničil.
- Zdůrazňoval nutnost českého školství, úřadů a správy – zrovnoprávnění a zvýšení úrovně (hájení před soudy, vzdělanost jako základ prosperujícího národa,)

Později své politické názory údajně veřejně projevovat Německém Brodě, za což zaplatil.

Od studentských let až do smrti se zabýval češtinou. Věnoval se gramatice, pravopisu, lexikálním otázkám při čemž mu šlo hlavně o obohacení slovníků o nová slova, nebo o ta na která se už zapomnělo. Napsal stať O pravopisu českém a článek O přetvoře časoslov středních v činná, který vyšel v Muzejníku.

Jeho hlavním dílem bylo: Přátelstvo pokrevné i příbuzné, které dokončil roku 1873.

- pracoval na něm několik desetiletí, měl to být obecný rodopis
- práce o proměnách a původu jmen rodních
- měl následovat ještě jeden právní díl ten ale Hulakovský nestačil napsat
- vyjádřil nejrůznější stupně příbuzenstva, přičemž základní názvy obměňoval koncovkami jako u chemického názvosloví

- toto dílo obsahuje přes 2300 názvů
- nebylo v jeho době vydáno a tak jej daroval muzeu, ale nebylo mu ani poděkováno což těžce nesl

Přispíval do časopisu Květy v letech 1836 až 1841 (prózy z různých oborů, proslovansky tématizované).

Přispěl termíny do Vysokého materiálu k slovníku technologickému

V Památkách archeologických uveřejnil roku 1860 článek Děkanský chrám Nanebevzetí Panny Marie v Německém Brodě

V článku byly jako příloha zařazeny ještě tyto statě:

Výňatek z rukopisu Slova včas (jež byl výrazně proti německý).

Návrh Hulakovského na organizaci archivu českého místodržitelství (jež byl zamítnut).

Dopis Jana Hulakovského Františku Palackému s vyjádřením podpory jeho politické činnosti.

1836 – zakládající člen České matice

- vykonával pro ni administrativní práci a sháněl další členy